

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2024-2025

17 FEBRUARI 2025

Verzoek tot het opstellen van een informatieverlag over de beroepsintegratie van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt en gelijke kansen voor kinderen die opgroeien in eenoudergezinnen: belemmeringen, uitdagingen en voorstellen voor structurele oplossingen

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2024-2025

17 FÉVRIER 2025

Demande d'établissement d'un rapport d'information concernant l'intégration professionnelle des chef(fe)s de familles monoparentales sur le marché de l'emploi et l'égalité des chances des enfants élevés en situation de monoparentalité: obstacles, enjeux et propositions de solutions structurelles

Ingediend door de dames en de heren:***Déposée par Mesdames et Messieurs:***

Marie-Claire MVUMBI, Vincent BLONDEL, Caroline DESALLE, Elhadj Moussa DIALLO, Anne-Catherine GOFFINET; Benjamin DALLE, Bianca DEBAETS, Stijn DE ROO, Katrien PARTYKA, Peter VAN ROMPUY; Gaëtan VAN GOIDSENHOVEN, Valérie DE BUE, Jean-Paul WAHL, Philippe DODRIMONT, Véronique DURENNE, Viviane TEITELBAUM, Stéphanie THORON, Liesa SCHOLZEN, Anne-Charlotte d'URSEL.

TOELICHTENDE NOTA

I. INLEIDING

In België is minstens één op de tien huishoudens een eenoudergezin en 80 % van de alleenstaande ouders zijn vrouwen. Deze alleenstaande ouders worden vaak geconfronteerd met meerdere uitdagingen bij het combineren van hun gezins- en beroepsleven. Dit maakt enerzijds hun integratie op de arbeidsmarkt bijzonder complex en stelt hen anderzijds bloot aan een armoederisico dat vier keer groter is dan bij de rest van de bevolking. Die grote moeilijkheden waarmee eenoudergezinnen te maken krijgen, hebben twee belangrijke gevolgen, namelijk de rechtstreekse en negatieve invloed op de gelijke kansen van kinderen die opgroeien in een eenoudergezin, én het risico op armoede, wat wordt bevestigd door een grotere afhankelijkheid bij alleenstaande ouders van uitkeringen, wat op zijn beurt een aanzienlijke kost met zich meebrengt voor de overheidsfinanciën.

II. MOEILIKHEIDEN BIJ DE BEROEPS-INTEGRATIE

De beschikbare gegevens tonen aan dat het werkgelegenheidspercentage van alleenstaande ouders (70,4 %) aanzienlijk lager ligt dan dat van koppels met kinderen (83,8 %). Bovendien werkt 50 % van de loontrekkende alleenstaande ouders deeltijds, met een beperkt inkomen. Daardoor bevindt een aanzienlijk deel van de alleenstaande ouders zich in een situatie van inactiviteit of ondertewerkstelling, voornamelijk als gevolg van specifieke belemmeringen zoals het gebrek aan geschikte opvangmogelijkheden, werkuren die niet verenigbaar zijn met de schooluren, een beperkte mobiliteit, mentale overbelasting en aanzienlijke discriminatie op de arbeidsmarkt.

Deze werkonzekerheid beperkt de financiële autonomie van deze vrouwen en mannen en belemmert zowel hun ontwikkeling als hun beroepsmatige, persoonlijke en sociale ontplooiing. Zonder twijfel heeft dit ook gevolgen voor de kinderen, die vaak de eerste slachtoffers zijn van de economische en sociale moeilijkheden waarmee hun ouder wordt geconfronteerd. Discriminatie bij aanwerving vergroot namelijk het armoederisico voor eenoudergezinnen, aangezien zij moeten rondkomen met een beperkte inkomstenbron (uit arbeid, uitkeringen of een combinatie van beide), en, in sommige gevallen met onregelmatig of zelfs ontbrekend onderhoudsgeld van hun ex-partner. Deze verhoogde afhankelijkheid van uitkeringen zet de overheidsfinanciën onder druk.

NOTE EXPLICATIVE

I. INTRODUCTION

En Belgique, les familles monoparentales représentent au moins un ménage sur dix et, parmi elles, 80 % des parents solos sont des femmes. Ces parents solos sont souvent confrontés à des défis multiples pour concilier vie familiale et vie professionnelle. Cette situation rend, d'une part, leur intégration dans le marché du travail particulièrement complexe et, d'autre part, expose ce public à un risque de précarité quatre fois plus important que le reste de la population. Ces difficultés majeures rencontrées par les familles monoparentales entraînent deux conséquences principales à savoir l'influence directe et négative sur l'égalité des chances des enfants élevés en situation de monoparentalité, ainsi que le risque de précarité qui se confirme par la dépendance accrue des parents solo aux aides sociales, ce qui engendre un coût non négligeable sur les finances publiques.

II. LES DIFFICULTÉS DE L'INTÉGRATION PROFESSIONNELLE

Les données disponibles montrent que les taux d'emploi des che(fe)fs de familles monoparentales (70,4 %) est largement inférieur aux taux d'emploi des couples avec enfants (83,8 %). De plus, 50 % des parents solos salariés occupent un emploi à temps partiel, avec des revenus limités. Dès lors, une part significative des chef(fe)s de familles monoparentales est en situation d'inactivité ou de sous-emploi, principalement en raison de contraintes spécifiques telles que l'absence de solutions de garde adaptées, des horaires de travail incompatibles avec les horaires scolaires, une mobilité limitée, une surcharge mentale ou encore une forte discrimination sur le marché de l'emploi.

Cette précarité professionnelle limite l'autonomie financière de ces femmes et ces hommes et nuit à leur développement ainsi qu'à leur épanouissement professionnel, personnel et social. Sans aucun doute, cela affecte également les enfants, souvent premières victimes des difficultés économiques et sociales que rencontrent leur parent. En effet, la discrimination à l'embauche expose les familles monoparentales à un risque accru de pauvreté puisqu'elles composent avec une source limitée de revenu (du travail, des aides sociales, ou une combinaison des deux) – et, le cas échéant, avec l'irrégularité ou l'inexistence de versement des contributions alimentaires de leur ex-conjoint. Cette dépendance accrue aux aides sociales place les finances publiques sous pression.

III. RISICO'S IN VERBAND MET KINDER-ARMOEDE

Eén van de belangrijkste gevolgen van werkonzekerheid bij alleenstaande ouders verhaalt zich op de kinderen, aangezien een ouder die een laag inkomen heeft of afhankelijk is van een uitkering ongewild de kansen van zijn of haar kinderen beperkt en hen op hun beurt blootstelt aan een leven van bestaansonzekerheid en financiële afhankelijkheid van uitkeringen. Kinderarmoede kan ook worden veroorzaakt door de afhankelijkheid van een alleenstaande ouder van onderhoudsgeld van de andere ouder die het kind niet ten laste heeft. Onderhoudsgeld, als het al niet wordt vergeten, komt vaak te laat.

Bovendien is het risico dat bestaansonzekerheid automatisch wordt doorgegeven, wat men generatiearmoede noemt, een tekortkoming in het gelijkkansenbeleid van ons land. Om doeltreffend te zijn, moet elk armoedebeleid daarom de strijd tegen kinderarmoede als een specifieke prioriteit beschouwen, en structurele maatregelen ontwikkelen die gericht zijn op deze kinderen uit eenoudergezinnen.

IV. VERANTWOORDING VAN DE TRANSVERSALITEIT

De regels rond de uitbetaling van onderhoudsgeld zijn een federale aangelegenheid.

Toegang tot werk, huisvesting, de regels inzake kinderbijslag en het vervoer (met uitzondering van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen – NMBS) zijn gewestelijke bevoegdheden.

Onderwijs – voor studiebeurzen en cultuur – zijn gemeenschapsbevoegdheden

*
* *

III. LES RISQUES LIÉS À LA PRÉCARITÉ INFANTILE

L'une des conséquences majeures de la précarité professionnelle des parents solos est la précarité infantile puisqu'un parent ayant un faible revenu ou dépendant des aides sociales limite, malgré lui ou elle, les chances de son ou ses enfants et les expose à leur tour à une vie de précarité et de dépendance financière vis-à-vis des aides sociales. La précarité infantile peut également être alimentée par la dépendance des parents solos au paiement de la pension alimentaire par l'autre parent n'ayant pas la charge de l'enfant. Les versements des pensions alimentaires s'ils ne sont pas oubliés, arrivent bien souvent en retard.

De plus, le risque de répercussion automatique de la précarité, aussi appelé transmission intergénérationnelle de la pauvreté, est une faille dans la politique d'égalité des chances de notre pays. Dès lors, toute politique de lutte contre la pauvreté doit, pour être efficace, reconnaître la lutte contre la pauvreté infantile comme une priorité spécifique et développer des mesures structurelles visant spécifiquement ces enfants issus de familles monoparentales.

IV. JUSTIFICATION DE LA TRANSVERSALITÉ

Les règles concernant le versement des pensions alimentaires relèvent des compétences fédérales.

L'accès à l'emploi, au logement, les réglementations en matière des allocations familiales et les transports (à l'exception de la Société nationale des chemins de fer belges – SNCB) sont des matières qui relèvent des compétences régionales.

L'enseignement – pour les bourses d'études et la culture – sont des matières qui relèvent des compétences communautaires.

*
* *

VERZOEK TOT HET OPSTELLEN VAN EEN INFORMATIEVERSLAG

Overeenkomstig artikel 56, tweede lid, van de Grondwet en artikel 66 van het reglement van de Senaat, verzoeken wij de Senaat een informatieverlag op te stellen over het volgende onderwerp:

«De beroepsintegratie van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt en gelijke kansen voor kinderen die opgroeien in eenoudergezinnen: belemmeringen, uitdagingen en voorstellen voor structurele oplossingen.»

Dit informatieverlag zal de Senaat en de verschillende politieke beleidsmakers toelaten om:

- te beschikken over een grondige analyse van de uitdagingen waar eenoudergezinnen voor staan om op een afdoende en duurzame manier toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt;
- concrete maatregelen vast te stellen om hun beroepsintegratie te verbeteren en een goed beeld te krijgen van de toestand van kinderen uit eenoudergezinnen op het vlak van gelijke kansen.

*
* *

DEMANDE D'ÉTABLISSEMENT D'UN RAPPORT D'INFORMATION

Conformément à l'article 56, alinéa 2, de la Constitution et à l'article 66 du règlement du Sénat, nous demandons au Sénat de rédiger un rapport d'information sur le sujet suivant:

«L'intégration professionnelle des chef(fe)s de familles monoparentales sur le marché de l'emploi et l'égalité des chances des enfants élevés en situation de monoparentalité: obstacles, enjeux et propositions de solutions structurelles.»

L'établissement de ce rapport d'information permettra au Sénat et aux différents décideurs politiques de:

- disposer d'une analyse approfondie des défis rencontrés par les familles monoparentales pour accéder de façon suffisante et stable au marché de l'emploi;
- d'identifier des mesures concrètes pour améliorer leur intégration professionnelle et d'obtenir une vision éclairée sur la situation des enfants issus de familles monoparentales en matière d'égalité des chances.

*
* *